

Igor Bratož
Cinični mačo, ki hrepeni

Brane Maselj: **OBLEGANA PUŠČAVA**
 Cankarjeva založba, Ljubljana 1995

Prvenec Braneta Maslja, roman *Oblegana puščava*, je nenavadno komunikativno delo, ki si bo točke pri bralcih najverjetneje nabralo zaradi enostavnega dejstva, da pač ubeseduje nekaj tako večnostnega in preprostega, kot je ljubezenska zgodba. Maselj se te zadevščine loteva skoz optiko moškega pripovedovalca: spremljamo ga od "nesrečne bleščee osamljenosti" do sklepne samote, za katero si misli, da se mu v njenem risu nikamor več ne mudi.

Zgodbo o moškem in ženski – bolj o prvem kot o drugi – oziroma njuno že od začetka neposrečeno srečanje avtor sestavi iz petnajstih slik, ki – vsaka po svoje – kažejo nepremostljivo ambivalentnost na spola razklanega sveta. Res je sicer, da so nekatere v nizu slik obarvane s popisno-pustolovskimi elementi, a to za Masljevo rentgeniziranje sesipanja neke ljubezni pravzaprav ni posebej pomembno, saj mu gre predvsem za zaznamovanje psiholoških odtenkov in vzgibov uromanjenega para, morda njegove polovice. V tem pogledu *Oblegana puščava* tudi ni – in to ji utegne priskrbeti dodatne točke – povsem običajen ljubezenski romanček, čeprav bi se na prvi pogled tako lahko zdelo. Je pa nekaj drugega, namreč v zadnjih letih ena redkih doslednejših presvetlitev tistega vzorca obnašanja, ki se mu običajno reče mačistično, njegove trdote in nežnosti, s tem pa nedvomno ena izmed nespregledljivosti literarne sezone.

Masljevega junaka določuje svojevrstni fatalizem oziroma usodnostno verjetje v to, da je treba izbrano si vlogo – naj se zgodi karkoli – vsekakor odigrati do konca. V tem – bi lahko rekli v tej pozi? – je hkrati tudi izvor njegovih težav: na odru je treba po eni plati vztrajati tudi v nerazrešljivo mučni zvezi s fatalno žensko (pa čeprav je videti, da se "zgodba" ne bo dobro končala), po drugi plati pa je treba ugoditi mačističnemu principu, da si je treba svet – in torej tudi žensko – nujno podrediti. Seveda je edina težava take graditve sveta to, da je material, ženska puščava, puščava ženska, milo rečeno neprikladen za taka podjetja, zmuzljiv in begav. Ta ugotovitev spodnaša junakovo zahtevano držo že takoj na začetku: še nerealizirana ljubezen mu nakloni "neznosno samoto", v kateri preveri preživetveni nagon z "drobnim poskusom rezanja žil", pa ga to napelje le k takemu sklepu: "Najbrž je bil to še zmerom samo lažen pogum, takšen, kakršnega lahko porodi le strah pred življenjem samim. Večkrat cepljen in negovan pogum, ki se ne boji ničesar, ker ga je najbolj strah življenja. Z njegovo pomočjo sem spet vstal. Vendarle."

Kljub tej večni negotovosti si junak ne more kaj, da se ne bi z žensko spustil v običajno igro, no, bolj vojno, v kateri ni dokončnega zmagovalca, v psihološki gambit, "pravo igro za dva" že takoj na začetku in jo – "saj kaj pa imam pravzaprav izgubiti" – dosledno in brez premorov nadaljuje vse do neizbežno sfiženega konca. Že v drugem dogajalnem sklopu romana, v drobni vasici ob jadranski obali, kamor odide z njo bití "nekakšne čudne bitke", ugotavlja, da na to nikakor ni pripravljen, v "afriškem" delu pripovedi pa že ve, da se v njunem odnosu začenjajo razkrivati "strukturne spremembe". Pač nič drugega kot temeljni paradoks – njega je gnalo naprej, da bi z dejavnostjo odnos zapolnil z nekakšnim smislom, mu dal svojo vsebino, protiigralka pa je vse take poskuse dojela kot nevarno omejevanje. Od tod njeni nenehni pobegi, očitno izmikanje, za katero on ve, da ga ne more več zaustaviti, in lahko le stoično ugotavlja: "Takšna je pač ta igra in treba jo je odigrati do konca, samo to nekaj šteje v življenju." Obenem pa se tudi dobro zaveda, da ni to, kar se mu dogaja, nič naključnega, da je potemtakem "vse na tem svetu (...) urejeno, ampak brezsmiselno. To je tisto, česar se z možgani ne moremo dotakniti, to je tisto nevarno, grozljivo, cinično in hudobno." Nezmožnost oblikovati žensko "po svoji podobi", neskladje med žensko, s katero je poskušal živeti, in tisto, ki si jo je bil slikal,

avtor v sklepu laboratorijskega poskusa v junaku razveže v morda nepričakovano resignacijo, v kateri pa je še prostor za sanje o ljubezni. Obleganje puščave je torej kljub vsakršnemu strupenemu samoljubju, trpljenju, prikrivanju čustev in ranljivosti, zlobi, strahu, razočaranjem, negotovosti, gnevu, tesnobi, goljufijam, maščevalnim igricam in norostim še zmeraj – in zmeraj bo – smiselno početje. V to je treba verjeti, pa če se od samote celo razkrajša. Njegov zagovornik je cinični mačo, ki hreneni. In noče biti pohabljenec ljubezni. Tako preprosto.